

TURİST REHBERLİĞİ ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK BİLİMSSEL YAYINLARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ: SCOPUS VERİ TABANI ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME (1976–2025)

A BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF SCIENTIFIC PUBLICATIONS ON TOURIST GUIDING STUDENTS: AN EVALUATION BASED ON THE SCOPUS DATABASE (1976–2025)

Emine BALCI^{ID}

Öz

Bu çalışma, turist rehberliği eğitimi alan öğrencileri konu edinen bilimsel yayınların bibliyometrik analizini gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır. Scopus veri tabanında 1976–2025 yılları arasında yayımlanan toplam 220 makale, R Studio programı üzerinden Biblioshiny arayüzü kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz kapsamında yayın sayıları, atıf eğilimleri, yazar üretkenliği, ülke ve kurum katkıları ile anahtar kelime dağılımları incelenmiştir. Bulgular, 2010 sonrası dönemde turist rehberliği öğrencilerine yönelik akademik ilginin belirgin biçimde arttığını ve bu alanın disiplinler arası bir yapıya evrildiğini göstermektedir. En fazla katkı sağlayan ülkeler Çin, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Avustralya olurken, literatürün sanal gerçeklik, yeterliliğe dayalı eğitim ve dijital öğrenme gibi temalar etrafında yoğunlaştığı gözlemlenmiştir. Türkiye'nin turist rehberliği eğitimi açısından güçlü bir kurumsal altyapıya sahip olmasına rağmen, uluslararası literatürde görünürlüğünün sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Çalışma sonucunda, turizm eğitimi literatürüne katkı sağlayacak tematik eğilimler belirlenmiş; politika yapıcılar, eğitim kurumları ve araştırmacılar için öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turist rehberliği eğitimi, Öğrenciler, Bibliyometrik analiz, Scopus, Turizm eğitimi

* Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Turizm Rehberliği Bölümü, emine.balci@hbv.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-3387-3011

How to cite this article/Atıf için: Balci, E. (2026). Turist rehberliği öğrencilerine yönelik bilimsel yayınların bibliyometrik analizi: Scopus veri tabanı üzerinden bir değerlendirme (1976–2025). *Öneri Dergisi*, 21(65). DOI: 10.14783/maruoneri.1779606

Makale Gönderim Tarihi: 07.09.2025

Yayına Kabul Tarihi: 17.11.2025



Bu eser Creative Commons Atıf-Gayri Ticari
4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

Abstract

This study aims to conduct a bibliometric analysis of scientific publications focusing on students receiving tourist guiding education. A total of 220 articles published between 1976 and 2025 were retrieved from the Scopus database and analyzed using the Biblioshiny interface of the R Studio software. The analysis includes publication trends, citation patterns, author productivity, country and institutional contributions, and keyword distributions. The findings reveal a significant increase in academic interest in tourist guiding students, particularly after 2010, and indicate that the field has evolved into an interdisciplinary research area. China, the United States, and Australia are identified as the most productive countries, while the literature shows a concentration on themes such as virtual reality, competency-based education, and digital learning. Although Turkey has a well-established institutional structure in tourist guiding education, its representation in the international literature remains limited. The study identifies emerging thematic trends and offers recommendations for policymakers, educational institutions, and researchers to enhance the quality and visibility of tourist guiding education research.

Keywords: Tourist guiding education, students, Bibliometric analysis, Scopus, Tourism education

1. Giriş

II. Dünya Savaşı sonrasında turizm, birçok ülkenin ekonomisine katkı sağlayan yeni bir endüstri kolu olarak önemli bir role sahip olmuştur. Literatürdeki turizm tarihi kaynaklarında turizmin tarihi, seyahat kavramıyla birlikte değerlendirilip tarih öncesi dönemlere kadar uzandırılrsa da (Goeldner & Ritchie, 2003:60; Bhatia, 2002:3) günümüzde geldiği nokta itibariyle insanların hayatlarında yarattığı devinin ve yarattığı ekonomik katkı her geçen gün artmaktadır. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (United Nations World Tourism Organization [UNWTO])’nın de verdiği son rakamlar bu artışı gözler önüne sermektedir. 2024 yılı itibariyle dünya genelinde 1,4 milyar seviyesine çıkan uluslararası turist sayısı, COVID-19 pandemisi öncesindeki 2019 yılı seviyelerine ulaşmıştır. 2025’in ilk çeyreğindeki rakamlarda da artış devam etmektedir ve geçen yılın aynı dönemine göre %5’lik artışla 300 milyonun üzerine çıkmıştır. Dünyada 2024 yılında turizmden elde edilen toplam gelir 1,9 trilyon Amerikan dolarıdır ve bu rakam da 2019 yılıyla kıyaslandığında o yıla göre reel olarak %4 daha fazladır (UNWTO, 2024). Dünya Turizm ve Seyahat Konseyi’nin (The World Travel & Tourism Council [WTTC]) 2024 yılı verilerine göre turizmin gayrisafi yurtiçi hasılaya katkısı sektörün doğrudan, dolaylı ve uyarılmış etkileri de dâhil olmak üzere 10,9 trilyon Amerikan dolarıdır. Dünya ekonomisindeki bu pay, küresel ekonominin %10’unu temsil etmektedir. Turizm sektöründeki istihdam verileri de dünyadaki tüm sektörler içerisinde turizmin önemli bir istihdam kaynağı olduğunu sektörün 2024 yılında dünya genelinde toplam 357 milyon kişiye istihdam sağladığını göstermektedir. Bu da küresel işgücünün yaklaşık %10’udur. 2025’in ilk çeyreği sonrasında açıklanan veriler de turizm sektörünün büyümeye devam ettiğini göstermektedir.

Yukarıdaki verilerden de anlaşılacağı üzere pandemi sürecinde turizm sektöründe yaşanan kriz, 2024 yılı itibariyle aşılmış ve sektör, pandemi öncesi dönemden daha iyi bir ivme kazanmıştır. Bunun sürdürülebilir olması için “nicelikkalite ikilemi” bağlamında çokdisiplinli turizm politikalarının

hazırlanıp uygulanması gerekmektedir. Bunun sağlanabilmesinin yolu ise nitelikli turizm eğitimin-den geçmektedir. Ünlüöner (2000), artan rekabet koşulları içerisinde turizmden istenilen kazancı sağlamak isteyenlerin hizmet kalitesini artırmaya, hizmet kalitesini artırmak için ve rekabet ortamında var olabilmek için nitelikli insan gücüne, nitelikli insan gücü için ise nitelikli turizm eğitim-öğretimine ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir. UNWTO'nun 2022 yılında yayınladığı turizm eğitimi rehberinde de konunun önemi vurgulanmaktadır. Rapora göre turizm sektörü, küresel düzeyde ekonomik büyümenin, istihdamın ve kültürel etkileşimin temel dinamiklerinden biridir. Ancak bu sektörün sürdürülebilir biçimde gelişmesi, yalnızca ekonomik stratejilere değil, nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesine de bağlıdır. Dolayısıyla turizm eğitimi sektörel dönüşümün en kritik yapı taşı olarak tanımlanmaktadır. COVID-19 sonrası dönemde, eğitime erişimde yaşanan aksamalar ve turizm sektöründe ortaya çıkan istihdam daralmaları, turizm eğitiminin stratejik önemini daha da artırmıştır (UNWTO, 2022).

Turizm eğitiminin ana aktörleri, bu alanda eğitim alan öğrencilerdir. Turizmin alt sektörleri yiyecek ve içecek hizmetleri, konaklama, seyahat acentesi ve tur operatörlüğü, eğlence ve dinlence faaliyetleri olmak üzere dört grupta toplanmaktadır. Eğitim alan öğrenciler de bu alanlarda uzmanlaşmaktadır. Bu çalışmada seyahat acentesi ve tur operatörlüğü alanının önemli temsilcileri olan, ülkeye gelen turistlerle direkt temas sağlayarak ülkenin tanıtımında aktif rol üstlenen turist rehberliği öğrencilerine odaklanılmıştır. Zira önemli ve sorumluluğu yüksek turist rehberliği mesleğinin bir üyesi olabilmek için nitelikli eğitim almak gerekmektedir. Bu eğitim süreciyle ilgili aday turist rehberlerini konu edinen bilimsel çalışmalar da hem verilen, hem de verilecek eğitimin niteliğinin artırılmasında gerekli politikaların üretilmesi açısından önem arz etmektedir. Bu bağlamdan hareketle bu çalışmada Scopus veri tabanında turist rehberliği eğitimi alan öğrencilerle yapılan bilimsel makalelerin bibliyometrik analizi yapılarak gelecekteki çalışmalara ve dolayısıyla da turist rehberliği eğitime katkı sunmak amaçlanmıştır. Dolayısıyla bu çalışma, turist rehberliği öğrencilerine yönelik akademik yayınları bütüncül biçimde inceleyen ilk kapsamlı bibliyometrik analizlerden biridir. Literatürde öğrencileri merkeze alan çalışmaların sınırlı olması hem bu araştırmayı önemli kılmaktadır hem de alandaki tematik eğilimleri, üretken yazar ve ülkeleri, kavramsal yapıları ve araştırma boşluklarını sistematik olarak ortaya koyarak turizm eğitimi literatürüne önemli katkı sağlamaktadır.

2. Literatür

Turizm eğitimi, hem teorik bilgi hem de uygulamalı beceriler kazandırarak turizm sektörüne nitelikli iş gücü yetiştirmeyi amaçlayan disiplinler arası bir eğitim sürecidir. Aymankuy ve Aymankuy (2002), turizm eğitiminin kamu ve özel sektörün nitelikli insan gücü ihtiyacını karşılamak üzere geliştirildiğini ve turizm alanında planlama, yönetim, tanıtım ve operasyon gibi çeşitli alanlara yönelik uzmanlar yetiştirdiğini belirtmektedirler. Ayrıca, turizm eğitiminin yalnızca sektörel ihtiyaçlara yanıt vermekle kalmayıp aynı zamanda bireylerde kültürel farkındalık, sürdürülebilirlik bilinci ve iletişim becerilerini de geliştirdiğine dikkat çekmektedirler.

Turizm eğitiminin önemi, küresel ölçekte artan turizm faaliyetlerinin doğru, sürdürülebilir ve kaliteli bir şekilde yürütülmesinde ihtiyaç duyulan nitelikli insan gücünün sağlanmasında yatmaktadır. Airey (2005), yükseköğretimde turizm alanının gelişmesinin tesadüfi olmadığını, 1960'ların ortasından itibaren turizmin yükseköğretim kurumlarında bir akademik alan olarak gelişmesinin ardında üç temel faktör olduğunu söylemektedir. Bunlardan ilki, turizm sektörünün büyümesi ve ekonomiye sağladığı katkı nedeniyle ülkelerin turizmi giderek daha fazla önemsemesidir. İkincisi, eğitimli işgücünün ekonomik kalkınmaya sağladığı desteğin farkına varılmasıdır. Üçüncüsü ise ikinci nedenle bağlantılı olmakla birlikte yeni üniversitelerin kurulmasıdır ki bu yeni üniversitelerde turizm, popüler bir eğitim alanı olmuştur.

Turizm eğitiminin dünya genelinde gelişimi 1960'lı yıllarda hız kazanmış ve 2000'li yıllarla birlikte küresel bir akademik alan hâline gelmiştir. Airey vd. (2015), İngiltere'de 1972 yılında sadece 20 turizm öğrencisi varken, 2011 yılında bu sayının 9.000'e yükseldiğini, Avustralya'da 1978'de başlayan ilk turizm programlarının 2005 itibarıyla 61'e çıktığını ve Çin'de 2010 yılında turizm alanında eğitim veren 967 kurumda yarım milyondan fazla öğrencinin kayıtlı olduğunu belirtmektedir. Bu durum, turizmin akademik bir disiplin olarak kabul edildiğini, ülkelerin eğitim sistemlerinde yaygınlaştığını ve öğrenci talebinin giderek arttığını göstermektedir. Türkiye'de turizm eğitimi, Cumhuriyetin erken dönemlerinden itibaren gelişmeye başlamış, ancak 1950'li yıllardan sonra kurumsal bir yapıya kavuşmuştur. 1953 yılında açılan ilk turizm kursları ile başlayan süreç (Ünlüönen & Boylu, 2009), örgün eğitim kapsamında T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı liseler, meslek yüksekokulları, fakülteler ve lisansüstü programlar aracılığıyla sürdürülmektedir (Hacıoğlu vd., 2008).

2022-2023 yılı T.C. Milli Eğitim Bakanlığı resmi eğitim istatistiklerini veren Ertürk, ortaöğretimde konaklama ve seyahat hizmetleri alanında 16.472 öğrencisi olan 223 lisenin, yiyecek içecek hizmetleri alanında 93.772 öğrencisi olan 645 lisenin örgün eğitim verdiğini belirtmektedir. 2022-2023 eğitim öğretim yılında ön lisans programlarında (örgün, ikinci öğretim, uzaktan eğitim ve açık öğretim) eğitim almakta olan toplam öğrenci sayısı 117.972; lisans programlarındaki (örgün, ikinci öğretim, uzaktan eğitim ve açık öğretim) öğrenci sayısı 64.095'tir (Ertürk, 2023). Ertürk'ün çalışmasındaki sayılara 2024-2025 yılı eğitim-öğretim döneminde örgün eğitim veren 54 turizm fakültesi 8575; 28 turizm işletmeciliği ve otelcilik yüksekokulu 423; 4 turizm ve otelcilik yüksekokulu 96; 3 turizm ve otel işletmeciliği yüksekokulu 73; 8 turizm meslek yüksekokulu 1446; 4 turizm ve otelcilik meslek yüksekokulu 701; 1 turizm ve otel işletmeciliği meslek yüksekokulu 144 yeni kayıtlı öğrenci almıştır (istatistik.yok.gov.tr). Böylece yeni eğitim-öğretim yılında 11.458 öğrenci daha turizm eğitimi almak üzere sektörde çalışmaya aday olmuştur.

Bu çalışmanın odağındaki turist rehberliği eğitimi açısından bakıldığında bu mesleğin icrasının ülkeden ülkeye farklılık gösterdiğinden turist rehberliği eğitiminin de farklılaştığı görülmektedir. Ancak hangi ülke olursa olsun hepsi için ortak nokta turist rehberlerinin turizm sektöründe üstlendiği misyonun öneminin farkına varılmış olmasıdır. Dünya Turist Rehberleri Federasyonu'na (WFTGA, 2024) göre turist rehberi; ziyaretçilere tercih ettikleri dilde rehberlik yapan, bulunduğu bölgenin kültürel ve doğal mirasını profesyonel bir şekilde yorumlayan ve bu hizmeti sunabilmek

için yetkili kurumlarca verilen veya tanınan bölgesel bir yeterliliğe sahip kişidir. Rehberlik mesleği, yalnızca bilgilendirme değil aynı zamanda kültürel aktarıcılık ve destinasyonun temsili işlevlerini de üstlenmektedir. Bu bağlamda turist rehberleri, turistlerin deneyimini doğrudan etkileyen aktörler olarak, turizm sektörünün sürdürülebilirliği ve kalitesi açısından kritik öneme sahiptir (El-Sharkawy, 2007). Turist rehberliği mesleği, yalnızca bilgi sunmaktan öte, turist deneyimini zenginleştirerek destinasyon imajını güçlendirmekte ve tekrar ziyaret olasılığını artırmaktadır. Örneğin kültürel ve doğal kaynaklara ilişkin derinlemesine rehberlik sayesinde ziyaretçiler destinasyonlarda daha uzun süre kalmakta ve ekonomi üzerindeki olumlu etkileri artmaktadır (Nejmeddin, 2020). Ayrıca, turist rehberleri turizm sektörü içindeki kritik bir oyuncu olarak görülmektedir ve yöneticiler perspektifinden yapılan çalışmalarda rehberlerin turizm gelişiminde pozitif bir etkisinin olduğu ortaya konulmuştur. Rehberlerin liderlik, bilgi aktarımı, esneklik ve tur organizasyonu gibi boyutlarının etkin kullanılması, turizm sektörünün sürdürülebilir gelişimine katkı sağlamaktadır (Mustafa, Ahmed & Rashid, 2022). Sürdürülebilir turizm bağlamında da rehberler eğitimci, çevresel koruyucu ve ekonomik teşvik edici rollerle yerel kaynakların korunmasına, sosyal kültürel etkileşime ve ekonomik faydaya katkı sağlamaktadır (Tătar, Herman & Gozner, 2018).

Yukarıda da belirtildiği üzere turist rehberi olmak için ülkelerin kendi özelliklerine uygun şekilde geliştirdikleri eğitim programları vardır. UNWTO'nun verilerine göre dünyada en çok turist çeken ilk beş ülke Fransa, İspanya, ABD, İtalya ve Türkiye'dir. Avrupa Birliği üyesi Fransa, İspanya ve İtalya'da turist mesleği yasal düzenlemelere tabidir ve lisans gerektiren bir meslek olarak öne çıkmaktadır. Bu ülkelerde adaylardan akademik eğitim, sınav başarısı ve belirli mesleki yeterlikler beklenmektedir. Zira turist rehberi yetiştiren kurumların asgari eğitsel ve örgütsel koşullarını tanımlayarak standartlaştırmayı sağlamak için oluşturulan EN 15565 "Tourism services — Requirements for the provision of professional touristguide training and qualification programmes" 2008'de yürürlüğe girmiştir. ABD'de turist rehberliği daha esnek ve yerel düzeyde düzenlenen bir meslektir (Connexion France, 2023; FEG, 2023; Indeed, 2023; Bueno, 2023). Türkiye'de ise hem eğitimi hem de mesleğe kabul ve icrasının yasalarla tanımlandığı bir turist rehberliği mesleği söz konusudur.

Fransa'da turist rehberliği 'guide-conférencier' unvanı ile yürütülmekte olup, Kültür Bakanlığı tarafından düzenlenen lisanslı bir meslektir. Adayların tarih, sanat tarihi ya da kültürel miras alanlarında lisans veya yüksek lisans eğitimi almaları beklenmektedir. Rehberlik yetkisi, Kültür Bakanlığı tarafından yetkilendirilen eğitim kurumlarının programlarına katılım ve ardından yazılı-sözlü sınavların başarıyla tamamlanması yoluyla verilir (Connexion France, 2023). İspanya'da turist rehberliği, özerk bölge yönetimlerinin düzenlemeleri kapsamında yürütülmektedir. Turist rehberi olmak isteyen bireylerin, bölgesel otoriteler tarafından tanınan iki yıllık rehberlik programlarını tamamlamaları ve ardından yazılı ve sözlü sınavları geçmeleri gerekmektedir. Bu eğitimler, Avrupa Rehberlik Standartları olan EN 13809 ve EN 15565 çerçevesinde yürütülmektedir (FEG Tourist Guides, 2023). ABD'de turist rehberliği merkezi düzeyde değil, eyalet veya şehir bazında düzenlenmektedir. Örneğin, Washington D.C. ve New York gibi şehirlerde rehberlik için resmi sertifikasyon sistemleri bulunmaktadır. Genellikle en az lise diploması yeterli olmakla birlikte, tarih, turizm veya iletişim gibi

alanlarda alınan ek eğitimler istihdam olanaklarını artırmaktadır. Adayların yerel sınavlara girerek rehberlik lisansı almaları gerekmektedir (Indeed, 2023). İtalya'da turist rehberliği hem ulusal hem de bölgesel düzeyde yasal düzenlemelere tabi bir meslektir. Rehberlik yapmak isteyenlerin en az lise diplomasına sahip olmaları, yazılı ve sözlü sınavları başarıyla geçmeleri ve bazı durumlarda adaptasyon stajı yapmaları beklenmektedir. AB vatandaşı olmayan bireylerin çalışma izni ve denklik işlemleri gereklidir (Bueno, 2023). Türkiye özelinde ise, 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu'na göre turist rehberi unvanını alabilmek için belirli koşullar sağlanmalıdır. Türkiye'de turist rehberi olmak isteyenler, üniversitelerin turist rehberliği bölümlerinden ön lisans, lisans veya lisansüstü düzeyinde mezun olmalıdır. Bu bölümler dışında farklı bir alandan lisans mezunu olanların ise Bakanlık gözetiminde düzenlenen ülkesel veya bölgesel düzeydeki turist rehberliği eğitim programını ve uygulama gezisini başarıyla tamamlamaları gerekmektedir. Ayrıca, turizm politikaları doğrultusunda, özellikle Çince başta olmak üzere Uzak Doğu dillerinde uzmanlaşmış kişilere yönelik özel bir düzenleme bulunmaktadır. Bu düzenlemeye göre adaylar en az ön lisans düzeyinde mezuniyet koşulu ile en az 100 saatlik eğitim ve uygulama gezisini tamamlayarak turist rehberi olabilmektedir. Sanat tarihi ve arkeoloji lisans mezunları için ise yine benzer şekilde 100 saatlik eğitim ve uygulama gezisi koşulu uygulanmaktadır (6326 Sayılı Kanun).

3. Yöntem

Çalışmanın yöntem bölümünde, "bibliyometrik analiz yönteminin, araştırmanın veri toplama sürecinde yararlanılan Scopus veri tabanı ile veri analizinde kullanılan R Studio programının Biblioshiny arayüzünün" açıklandığı "araştırmanın tasarımı", "veri toplama süreci" ve "veri analizi" başlıkları yer almaktadır. "Bu çalışma, kapsamı gereği etik kurul onayı gerektirmemektedir."

Araştırma kapsamında, turizm/turist rehberliği eğitimi ve turizm/turist rehberliği bölümü öğrencileri ile ilgili gerçekleştirilen bilimsel araştırmalara ilişkin veriler, "bibliyometrik analiz yöntemi" ile ortaya çıkarılmaktadır. Bibliyometrik analiz, yayın sayısı, atıf sayısı, yazar verimliliği, iş birliği ağları ve tematik eğilimler gibi nicel göstergeler üzerinden bilimsel literatürü sistematik olarak değerlendiren bir yöntemdir (Galí & Camprubí, 2020). Bibliyometrik çalışmalar, seçilen bir veri tabanındaki bilimsel yayınları inceleyerek araştırma eğilimlerini ortaya koymak amacıyla nicel istatistik ve matematiksel yöntemlerden yararlanmaktadır (Büyükkıdık, 2022). Bibliyometrik analiz, akademik yayınların nicel özelliklerini değerlendirerek belirli bir alanın bilimsel üretiminin zaman içindeki evrimini, en üretken yazarları, yüksek atıf alan çalışmaları, iş birliği örüntülerini ve disiplinler arası etkileşimleri ortaya çıkarmaktadır (Eşidir, Bak & Karadağ, 2025).

Bibliyometrik analiz yöntemi, araştırmacılar tarafından literatür değerlendirmesi sürecinde bilgi üretiminin yapısal bütünü kavramak amacıyla sıklıkla tercih edilmektedir (Greener, 2022). Aria ve Cuccurullo (2017), bibliyometrik analiz yöntemini literatür haritalaması aracılığıyla mevcut akademik birikimin görsel olarak sunulması ve gelecekteki araştırma eğilimlerinin saptanmasında temel bir araç olarak nitelendirmiştir.

Bu araştırma kapsamında, Aria ve Cuccurullo (2017) tarafından geliştirilen ve R Studio programının Biblioshiny arayüzü kullanılmıştır. Bibliometrix (R/Biblioshiny), R tabanlı açık kaynaklı bir paket olup tematik haritalama, iş birliği ağları ve üretkenlik ölçümleri gibi analizler sunmaktadır (Costa vd., 2023). Bu kapsam doğrultusunda Scopus veri tabanında yer alan akademik dergilerde yayınlanan makalelerin R Studio programı aracılığıyla veri analizi gerçekleştirilmiştir.

Alryalat vd. (2019), PubMed, Scopus ve Web of Science veri tabanlarını karşılaştırdıkları çalışmalarında 2013–2017 döneminde Scopus'un taranan yayın sayısı bakımından en yüksek kapsama sahip olduğunu ve bu nedenle bibliyometrik çalışmalarda öncelikli veri kaynağı olarak tercih edildiğini ortaya koymuşlardır. Ayrıca, Scopus, hakemli literatüre dair makale, kitap ve konferans bildirilerinin atfı bilgilerini güncel olarak sağlayan en kapsamlı özet ve atıf veri tabanı olarak tanımlanmaktadır (Burnham, 2006: s.1).

Araştırma kapsamında, 04.07.2025 tarihinde Scopus veri tabanı üzerinden "TITLE-ABS-KEY" seçeneği işaretlenerek ("student" OR "undergraduate" OR "university student" OR "higher education student" OR "college student" OR "vocational school student" OR "bachelor student") AND ("tourist guiding" OR "tour guide" OR "tourist guide" OR "tour guiding education" OR "tourism guiding" OR "tourism guide" OR "guide training" OR "tourism guidance" OR "tourist guidance") anahtar kelimeleri ile tarama yapılmıştır.

Scopus veri tabanında gerçekleştirilen tarama sonucunda çalışmanın kapsamı ile doğrudan ilişkili toplam 220 yayına ulaşılmıştır. İlk taramada 220'nin üzerinde bir yayına erişilmemiş olup, kapsam dışı bırakılan yayın bulunmamaktadır. Bu nedenle ulaşılan tüm yayınlar bibliyometrik analize dâhil edilmiştir. Bu kapsamda konuya ilişkin ilk yayının 1976 yılında yayımlandığı görülmüş ve çalışmanın kapsamının bütüncül olması amacıyla 2025 yılının ilk altı ayında yayımlanan tüm çalışmalar analize dâhil edilmiştir.

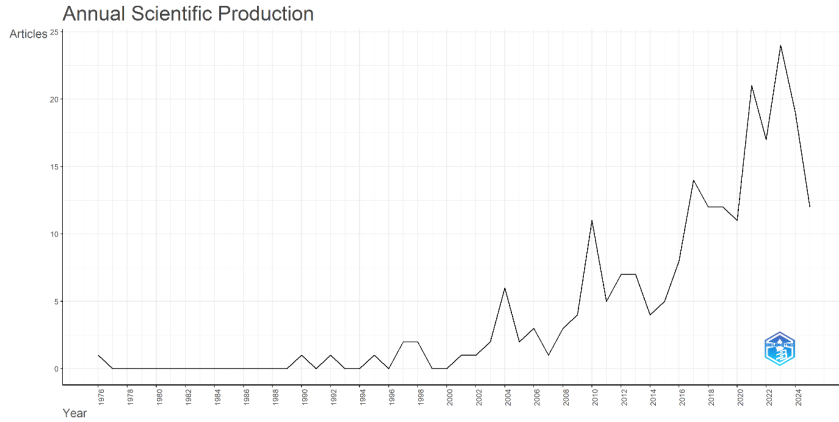
Araştırma kapsamında R Studio ortamında Biblioshiny eklentisi kullanılarak çalışmalara dair temel bilgiler tablosu, yıllara göre bilimsel yayın üretimi grafiği, yazar–ülke–anahtar kelime üçlü alan grafiği, konuya ilişkin en çok makale yayımlayan ilk on dergi, yazar ve üniversite için ayrı ayrı balon grafikleri, anahtar kelime bulutu; trend konulara ilişkin balon grafiği, tematik harita; ve kavramsal yapıyı gösteren faktör analizi grafiği oluşturulmuştur. Elde edilen bu çıktıların tamamı "Bulgular" bölümünde detaylandırılmıştır.

4. Bulgular ve Tartışma

Time span 1976:2025	Sources 206	Documents 220	Annual Growth Rate 5.2 %
Authors 618	Authors of single authored docs 65	International Co-Authorship 10 %	Co-Authors per Doc 2.94
Author's Keywords (DE) 703	References 6752	Document Average Age 8.2	Average citations per doc 8.364

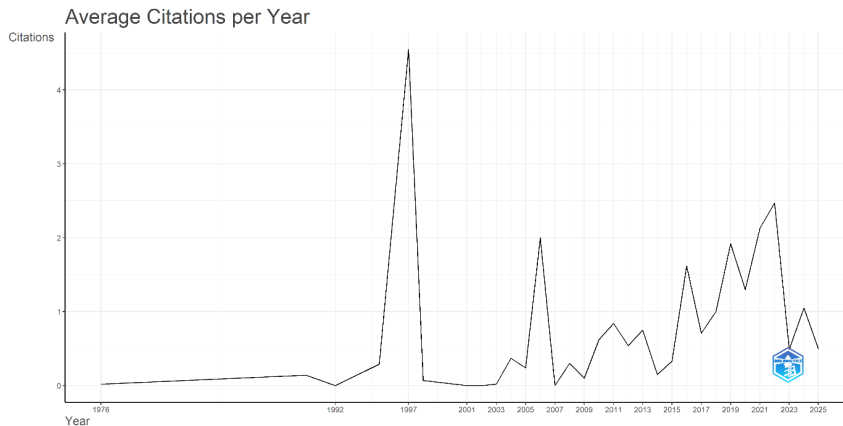
Şekil 1. Bibliyometrik Analize İlişkin Genel Bilgilerin Yer Aldığı Görşel

Şekil 1’de yer alan bilgilere göre ilgili anahtar kelimelerin yer aldığı, 1976–2025 döneminde yayımlanmış 220 çalışma bulunmakta ve bu çalışmalar 206 farklı dergide yer almaktadır. Çalışmaların yıllık ortalama büyüme hızı %5,2 olarak ortaya çıkmıştır. Toplam 618 yazarın yer aldığı çalışmalardan 65’i tek yazarlıdır. Çalışma başına 2,94 ortak yazar olması ve %10 oranında uluslararası iş birliği olması çalışma alanının iş birliği odaklı dinamiklerini ortaya koymaktadır. Konu ile ilgili 220 çalışmada 703 farklı yazar anahtar kelimesi ve 6.752 referans kullanılmış olup çalışmaların ortalama yaşı 8,2 olarak ortaya çıkmıştır. Son olarak, çalışma başına düşen ortalama atıf sayısı 8,36’dır.



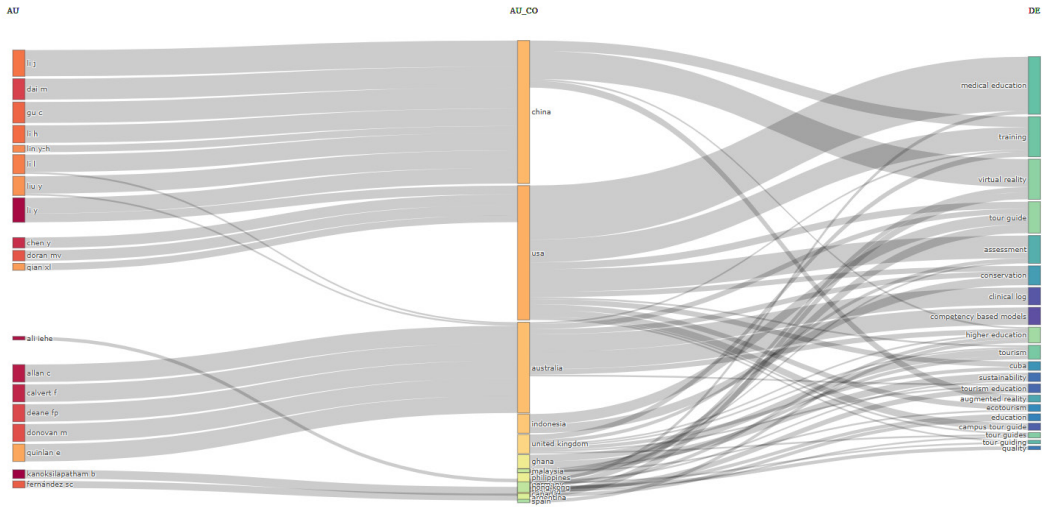
Grafik 1. Yıllık Bilimsel Yayın Üretimi

Yıllık bilimsel yayın üretimini gösteren Grafik 1’e göre, 1976–2005 döneminde yıllık 0–2 yayınlı sınırlı kalan çalışmalar, konunun akademik gündemde henüz olgunlaşmamış bir hazırlık evresinde olduğunu göstermektedir. 2006 itibarıyla yayın sayılarında kısmi artışlar gözlenmeye başlanmış, 2010 sonrası dönemde bu yükseliş ivme kazanmıştır. Özellikle 2017’den itibaren belirgin bir büyüme eğilimi sergileyen yayın sayıları, 2021 yılında yaklaşık 25 makaleyle zirveye ulaşarak konunun akademik ilgi odağı haline geldiğini ortaya koymaktadır.



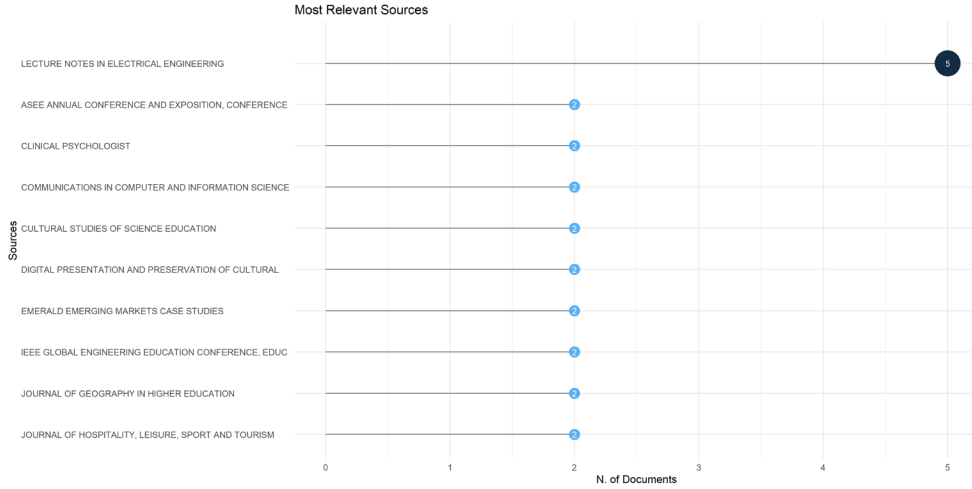
Grafik 2. Yıllık Ortalama Atıf Sayısı

Grafikte yıllık ortalama atıf dağılımı incelendiğinde, 1996'da gözlenen ani zirve, o dönemde yayımlanan sınırlı sayıdaki çalışmaların yüksek atıf topladığını veya istisnai bir atıf anomalisi barındırdığını düşündürmektedir. 2000'li yılların ortalarından itibaren atıf ortalamaları dalgalı bir seyir izlese de genel olarak artış eğilimi göstermekte; özellikle 2007, 2016, 2019 ve 2022 yıllarında kayda değer yükselişler, o yıllarda yayımlanan araştırmaların yöntemsel veya içeriksel açıdan literatürde güçlü yankı uyandırdığını işaret etmektedir. 2023 ve 2024 yıllarındaki düşüş ise, yeni yayımlanan çalışmaların atıf alma sürecindeki gecikme etkisiyle ilişkili olup, henüz nihai etki düzeyini yansıtmamaktadır.



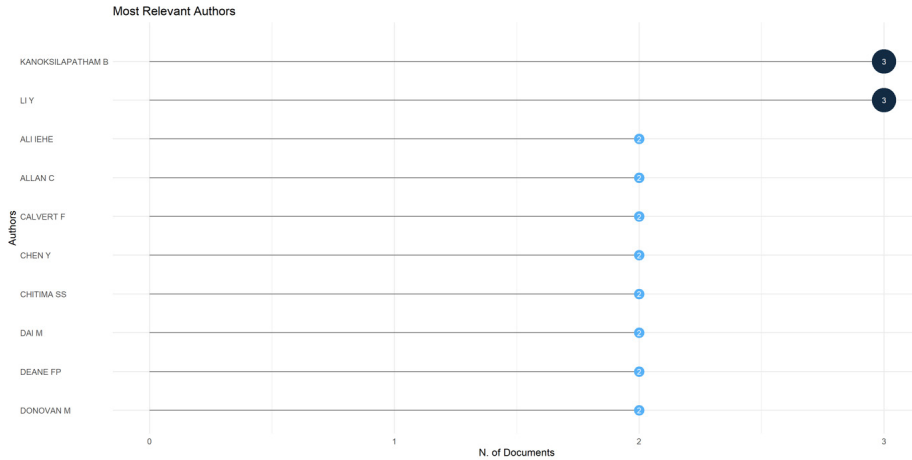
Grafik 3. Yazar-Ülke – Anahtar Kelime İlişkisini Gösteren Üçlü Alan Grafiği

Yazar-Ülke – Anahtar Kelime İlişkisini Gösteren Üçlü Alan Grafiği’ne göre, en üretken yazarlar ağırlıklı olarak Çin, ABD ve Avustralya’da yoğunlaşmakta; Çinli araştırmacılar “medical education”, “training”, “virtual reality” ve “clinical log” gibi teknolojik uygulamaların tıbbi eğitimle entegrasyonuna odaklanırken; ABD’li yazarlar “assessment”, “tour guide”, “competency-based models” ve “higher education” temalarına ağırlık vererek pedagojik yöntemler ve yeterliliğe dayalı eğitim modellerini öne çıkarmaktadır. Bunun yanı sıra, Avustralya merkezli çalışmalarda “tourism”, “sustainability”, “foreign education” ve “augmented reality” gibi disiplinler arası konuların çeşitliliği gözlenmektedir. Endonezya, Gana, Birleşik Krallık ve Malezya gibi daha az üretken ülkeler ise “campus education”, “student guide” ve “quality” anahtar kavramlarıyla küresel araştırma çeşitliliğine katkı sağlamaktadır.



Grafik 4. Konu İle İlgili En Çok Yayın Yapan İlk 10 Derginin Makale Sayısına İlişkin Balon Grafiği

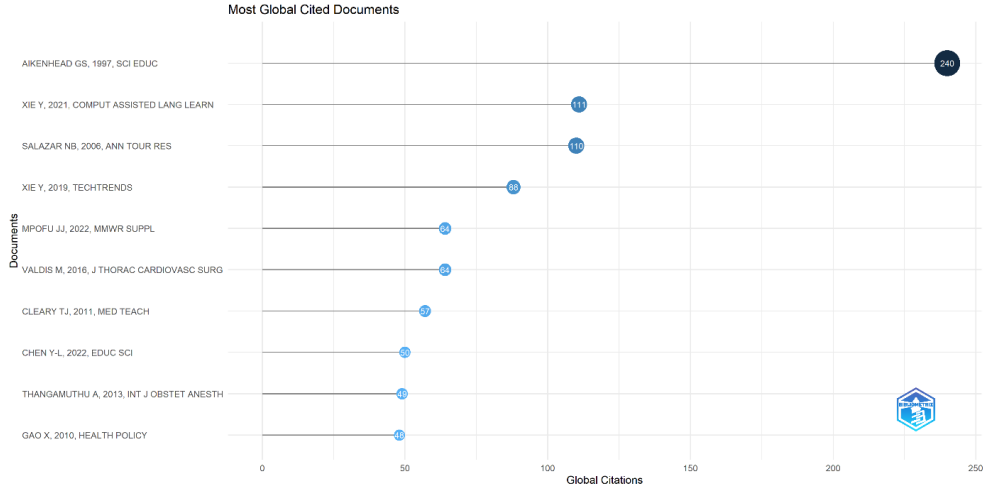
Grafik 4'e göre, "Lecture Notes in Electrical Engineering" adlı derginin beş makaleyle en üretken kaynak olduğu, bunun, mühendislik odaklı çalışmaların da bu alandaki literatüre önemli katkı sağladığına işaret ettiği görülmektedir. Bunu izleyen ve her biri iki makale yayımlamış olan ASEE Annual Conference and Exposition, Clinical Psychologist, Communications in Computer and Information Science, Cultural Studies of Science Education, Journal of Geography in Higher Education ile Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism gibi çeşitli dergi ve konferans yayınları, ilgili alandaki araştırmaların eğitim bilimleri, psikoloji, bilgisayar ve bilgi teknolojileri, kültürel çalışmalar, coğrafya ve turizm gibi farklı disiplinleri kapsayan disiplinler arası bir dağılım sergilediğini ortaya koymaktadır.



Grafik 5. Konu İle İlgili En Çok Yayın Yapan İlk 10 Yazarın Makale Sayısına İlişkin Balon Grafiği

Bibliyometrik veri setindeki en üretken yazarlar arasında KANOKSILAPATHAM B. ve LI Y., her

biri üçer makale yayımlayarak öne çıkarken ALI IEIHE, ALLAN C., CALVERT F., CHEN Y. ve benzeri diğer araştırmacıların her biri iki yayımla alana katkıda bulunmuştur. Bu dağılım, alanın üretkenliğinin yalnızca birkaç isim etrafında odaklanmadığını, aksine çok sayıda araştırmacının benzer düzeyde katkı sağladığı, yayımlama bakımından görece dengeli ve kapsayıcı bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Böylelikle, ilgili konunun literatüründe disiplinler arası iş birliklerine açık ve yaygın bir yazar kitlesi varlığı dikkat çekmektedir.



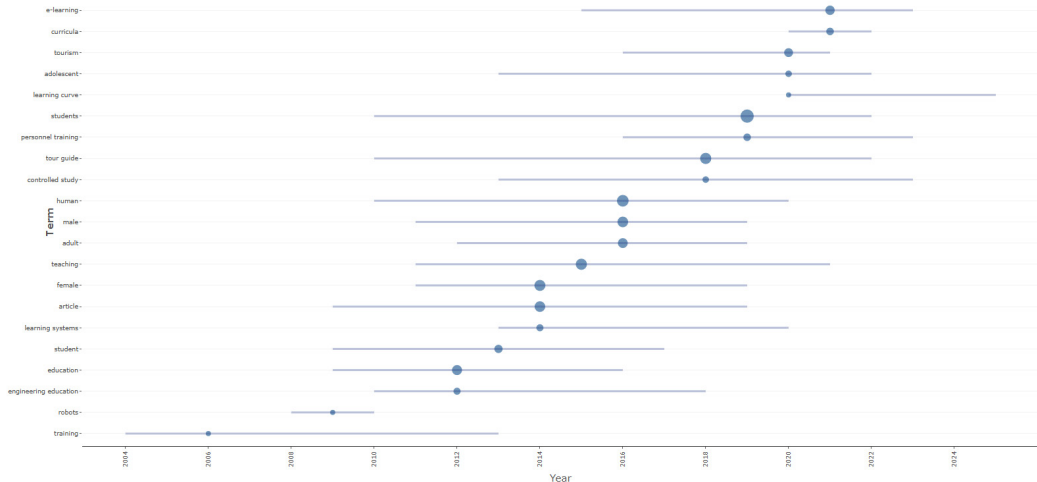
Grafik 6. Konu İle İlgili En Çok Atıf Yapılan İlk 10 Çalışmaya İlişkin Balon Grafiği

Analiz edilen literatürde en yüksek atıf sayısına sahip on yayın arasında, 240 atıfla Aikenhead (1997) tarafından yayımlanan makale birinci sırada yer alarak alanın teorik temelini şekillendiren öncü bir çalışma olduğunu göstermektedir. Bu çalışmayı 111 atıfla Xie (2021) ve 110 atıfla Salazar (2006) izleyerek, ilgili konunun hem Computer Assisted Language Learning hem de Annals of Tourism Research gibi farklı disiplinlerdeki dergilerde güçlü yankı bulduğunu ortaya koymaktadır. İlk on içinde ayrıca 2022 tarihli Mpofo ve Chen gibi yeni yayınların yer alması, özellikle güncel çalışmaların da hızla etki yarattığını ve konunun disiplinler arası etkileşime açık, dinamik bir araştırma alanı olduğunu kanıtlamaktadır.



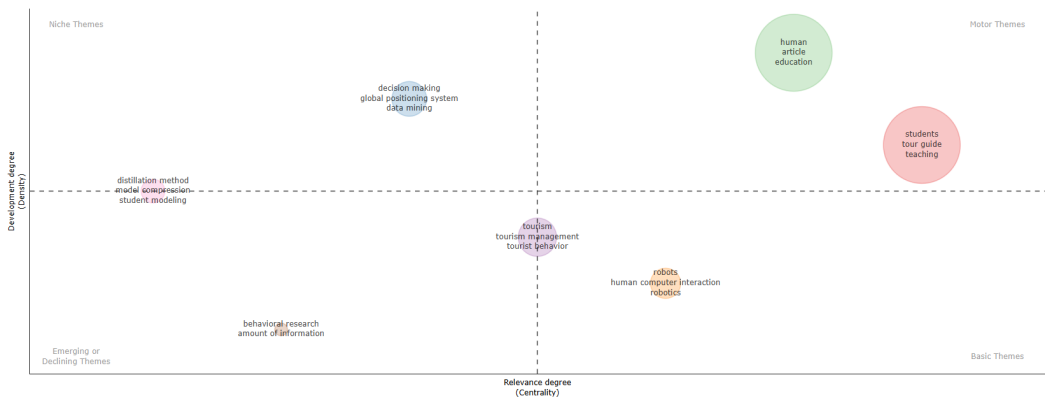
Şekil 2. Anahtar Kelimelere İlişkin Kelime Bulutu

Kelime bulutunda büyük puntolarla öne çıkan “students”, “teaching”, “education”, “human”, “female”, “male”, “tour guide” ve “clinical competence” terimleri, analiz edilen literatürde eğitim odaklı yaklaşımların, öğrenci merkezli uygulamaların, klinik yeterlik çalışmalarının ve turist rehberliği bağlamındaki araştırmaların baskın olduğunu işaret etmektedir; ayrıca “elearning”, “virtual reality”, “curriculum”, “adult”, “adolescent”, “undergraduate students”, “medical education” ve “mental health” gibi ikincil temalar, teknolojik araçların müfredat entegrasyonu, farklı yaş gruplarına yönelik öğretim stratejileri ve sağlık eğitimi alanındaki yaklaşımları vurgulamaktadır. Bunun yanında “female”/“male” ve “adult”/“adolescent” odaklı anahtar kelimelerin sıklığı, demografik değişkenlerin analizlerde merkezi bir rol oynadığını göstermektedir.



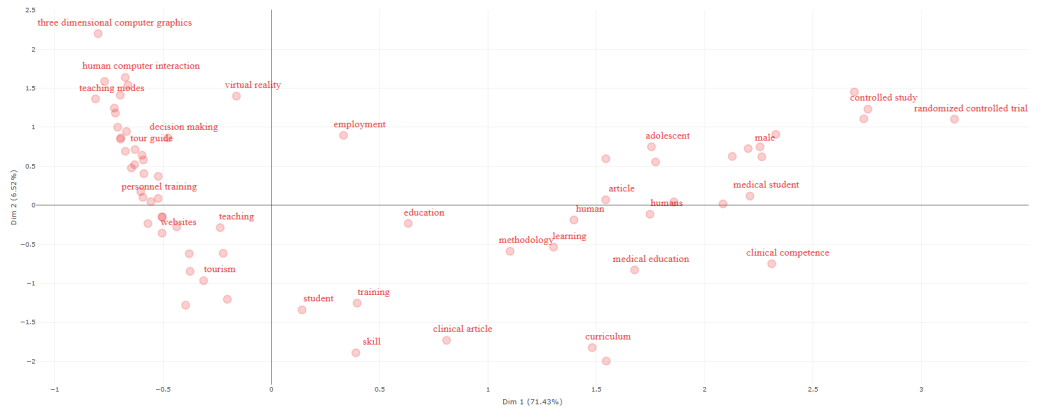
Grafik 7. Trend Konulara İlişkin Balon Grafiği

Grafik 7’de yer alan bilgiler, 2005–2012 döneminde “training”, “robots”, “engineering education” ve “education” gibi terimlerin öncülük ettiği ilk araştırmalar, teknolojinin eğitime entegrasyonuna ve öğretim modellerine odaklanırken 2013–2016 arasında “student”, “learning systems”, “article”, “teaching” ve “adult” anahtar kelimelerinin yükselişi, öğrenme süreçleri ve öğrenci merkezli pedagojik yaklaşımların önem kazandığını göstermektedir. 2017–2023 aralığında ise “human”, “tour guide”, “personnel training”, “virtual reality”, “curricula” ve “elearning” gibi temalar, dijitalleşme, mesleki yeterlilik ve sanal teknolojilerin eğitimdeki rolünü vurgulamaktadır. Bununla birlikte, “students”, “education”, “female” ve “male” gibi terimler süreklilik göstererek literatürün çekirdek konularını ve demografik analiz eksenlerini temsil etmektedir.



Grafik 8. Tematik Harita

Tematik haritanın üst sağ çeyreğinde yer alan “human”, “article”, “education”, “students”, “tour guide” ve “teaching” gibi motor temalar, araştırma alanının hem teorik hem de uygulamalı çekirdeğini oluşturmakta ve en yüksek merkezilik ile yoğunluğa sahip konuları temsil etmektedir. Üst sol çeyrekteki “decision making”, “data mining” ve “global positioning system” gibi niş temalar, literatürde derinlemesine incelenmiş olmakla birlikte genel ağ ile zayıf bağlantıya sahip, belirli alt alanlara özgü araştırmaları işaret etmektedir. Alt sağdaki temel temalar (“robots”, “human computer interaction”, “robotics”) yüksek merkeziliğe karşın henüz nispeten düşük yoğunluğa sahip olup, yapay zekâ ve etkileşim teknolojilerinin gelecekte daha fazla odaklanacağı potansiyel öncelikli yapılar olarak değerlendirilebilir. Son olarak alt soldaki “behavioral research”, “amount of information” ve “student modeling” temaları, düşük merkezilik ve yoğunluk değerleriyle henüz yeni ortaya çıkan veya ilgi kaybeden alanlar olarak öne çıkmakta, takip edilmesi gereken gelişme dinamiklerine işaret etmektedir.



Grafik 9. Kavramsal Yapıya İlişkin Faktör Analizi Grafiği

Kavramsal Yapıya İlişkin Faktör Analizi Grafiği, iki boyutlu (Dim 1, Dim 2) düzlemde dört ana küme halinde gruplanmıştır: Sağ Üst küme (“male”, “medical student”, “adolescent”, “clinical competence”, “randomized controlled trial”, “controlled study”) tıp eğitimine ilişkin demografik değişkenlerin ve deneysel yöntemlerin ön planda olduğu klinik odaklı araştırmaları temsil ederken, sol üst küme (“teaching guides”, “human computer interaction”, “virtual reality”, “personnel training”, “decision making”, “tour guide”) ise teknoloji destekli öğretim, rehberlik ve turizm eğitimi bağlamındaki simülasyon ve etkileşimli öğrenme yaklaşımlarını içermektedir. Sol alt küme (“student”, “tourism”, “teaching”, “websites”), genel eğitim uygulamaları ve öğrenci merkezli turizm eğitimi çalışmalarını barındırırken sağ alt küme (“medical education”, “clinical article”, “curriculum”, “methodology”, “skill”, “education”) müfredat tasarımı, klinik bilgi aktarımı ve beceri gelişimini odağına alan uygulamalı eğitim literatürünün kavramsal çekirdeğini oluşturmaktadır. Böylelikle harita, disiplinler arası tematik yakınlıkların yanı sıra hem deneysel hem de uygulamalı eğitim araştırmalarının konumsal dağılımını net biçimde ortaya koymaktadır.

Bu çalışma, turist rehberliği öğrencilerine yönelik bilimsel literatürün bibliyometrik yöntemle incelenmesi açısından alan yazındaki önemli boşluklardan birini doldurmaktadır. 1976–2025 dönemini kapsayan 220 bilimsel yayın üzerinden elde edilen bulgular, turist rehberliği eğitiminin zaman içerisinde gelişen, disiplinler arası yapılarla çeşitlenen ve küresel akademik ilgiyle giderek daha görünür hâle gelen bir alan olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde Airey vd.'nin (2015) da belirttiği gibi, turizm eğitimi 2000'li yıllarla birlikte daha kurumsal ve teorik temellere dayalı bir disipline dönüşmüş ve akademik yaygınlığı hızla artmıştır.

1976'dan 1990'lı yıllara sadece iki yayın yapılmıştır. 90'lı yıllarda yayın sayısının artmaya başlamasında Avrupa Birliği (AB) Komisyonu'nun 1986 yılı Ocak ayında Bakanlar Konseyi'ne sunduğu "Turizm Alanındaki Topluluk Faaliyetleri" başlıklı raporunun ve ardından aynı yılın sonunda turizmde işbirliğini ve bilgilendirmeyi kolaylaştırmak için kurulan Turizm Danışma Komitesi'nin çalışmaları'nın etkili olduğu söylenebilir. Zira Avcıkurt (2001), hazırlanan raporla AB içerisinde turizmi teşvik

etmeye, turizmin geliştirilmesine, işgücüne uygun çalışma koşullarının sağlanmasına ve turizm kaynaklı sorunların çözümü için mekanizmaların oluşturulmasına yönelik temel amaçların bulunduğunu belirtmektedir. Bu gelişmelerin devamında 1990 yılı Avrupa Parlamentosu tarafından Avrupa Turizm Yılı olarak ilan edilmiş, Turizm Bakanları Komisyonu AB turizmini geliştirmek için Turizm Eylem Planı Hazırlamış ve plan 1992’de yürürlüğe girmiştir. Böylece Avrupa çapında turizm faaliyetlerinin niteliğinin artırılmasına, ortak bir turizm bilincinin oluşturulmasına yönelik hedefler konmuştur (Bahar & Kozak, 2005). 1990’lı yıllarda turizme yönelik farkındalığın artması ve eylem planlarının yaşama geçirilmesiyle birlikte literatürdeki çalışmalarda da benzer gelişmeler yaşanmıştır.

Yıllık yayın üretiminde 2017 sonrası gözlenen artış, sadece nicel bir yükseliş değil, aynı zamanda alanın akademik gündemde istikrarlı bir şekilde yer edinmeye başladığının göstergesidir. Galí ve Camprubí (2020), turizm literatüründe yaşanan benzer artışları, sektörel ihtiyaçların ve uluslararası eğitim politikalarının etkisiyle ilişkilendirmiştir. Bu çalışmada da bibliyometrik analizler, yayınların çoğunlukla eğitim, dijital teknolojiler ve mesleki yeterlilik temalarına odaklandığını göstermektedir. Özellikle “virtual reality”, “e-learning”, “competency-based education” gibi anahtar kelimelerin sık kullanımı, turizm eğitiminin dijital dönüşümle ne kadar iç içe geçtiğini ortaya koymaktadır. Turist rehberliği eğitimi, pedagojik ve teknolojik açılardan dönüşmektedir. Virtual reality, e-öğrenme ve simülasyon tabanlı eğitim içerikleri, mesleki yeterlilikleri artırmak adına yaygınlaşmaktadır (Xie, 2021; Mpofu & Chen, 2022).

Kelime bulutu ve kavramsal analizlerde sıkça karşılaşılan “students”, “tour guide”, “teaching” ve “clinical competence” gibi terimler, rehberlik eğitiminde öğrenci merkezli, yeterliliğe dayalı ve uygulama odaklı bir öğretim modelinin ön plana çıktığını göstermektedir. Bu bulgular, Chang’ın (2014) rehberlerin profesyonel becerilerinin turist deneyimi üzerindeki doğrudan etkisini vurguladığı çalışmasıyla örtüşmektedir. Ayrıca rehberlerin yalnızca bilgi sağlayan aktörler değil, aynı zamanda kültürel etkileşimi yöneten, destinasyon imajını inşa eden eğitimciler olarak da konumlandığı literatürde sıkça vurgulanmaktadır. Bir başka deyişle, rehberlik mesleği yalnızca bilgi aktarımına dayalı bir alan olmaktan çıkmış, kültürel iletişim, sürdürülebilirlik ve turist deneyimi yönetimi gibi çok boyutlu sorumluluklar yüklenen bir meslek hâline gelmiştir (El-Sharkawy, 2007).

Ülkeler bazında yapılan analizler, Çin, ABD ve Avustralya’nın en çok yayın üreten ülkeler olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgu, Costa ve arkadaşlarının (2023) geliştirdiği R tabanlı bibliyometrik analizlerin sunduğu çıktılarla da paralellik göstermektedir. Özellikle Çin’de dijital teknolojilerin eğitimle entegrasyonuna dair literatür yoğunluğu (ör. virtual reality, human-computer interaction) dikkat çekerken, ABD ve Avustralya’da pedagojik modellemeler ve yükseköğretim sistemleri üzerinden rehberlik eğitimi incelenmektedir. Bu bulgular, Zhu ve Zhang (2010) ile Pereira (2015) gibi çalışmaların ortaya koyduğu rehberin bilişsel ve duygusal yeterliklerinin turizm deneyimini şekillendirdiği yönündeki bulguları desteklemektedir. Bunlara ek olarak literatür, kadın-erkek, genç-yetişkin gibi demografik parametrelerin eğitim modelleri üzerindeki etkilerine dikkat çekmekte; bireyselleştirilmiş, kapsayıcı ve esnek öğrenme modellerine ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır (Chang, 2014; Zhu & Zhang, 2010).

Türkiye açısından değerlendirildiğinde, araştırma sonuçları literatürde görünürlüğün sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır. Oysa Türkiye, hem turist sayısı hem de rehberlik eğitiminin kurumsal yapısı bakımından dünyada önde gelen ülkelerden biridir (UNWTO, 2024). Buna rağmen akademik literatürde Türkiye'nin yeterince temsil edilmemesi, ulusal düzeyde üretilen bilgi birikiminin uluslararası camiaya aktarımında yapısal sınırlılıkların olduğunu düşündürmektedir. Nitekim Ünlüöner ve Boylu (2009), Türkiye'de turizm eğitiminin kurumsallaşma sürecinin güçlü bir geçmişe sahip olduğunu ancak yayın üretiminin bu gelişimi yeterince yansıtmadığını, uluslararası literatüre yansıyan bilimsel katkının sınırlı olduğunu belirtmiştir.

Sonuç olarak bu bulgular, turist rehberliği eğitimine yönelik araştırmaların yalnızca akademik üretimi değil, aynı zamanda sektörel dönüşümün niteliğini de etkilediğini; teknolojik, pedagojik ve sosyokültürel boyutlarda çeşitlenen yeni bir araştırma alanının oluştuğunu göstermektedir.

5. Sonuç

Bu araştırma, turist rehberliği öğrencilerini konu alan bilimsel literatürü kapsamlı bir şekilde analiz ederek, bu alandaki akademik gelişmelerin yönünü ve dinamiklerini ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular, turist rehberliği eğitiminin özellikle 21. yüzyılın ikinci yarısından itibaren hem yayın sayısı hem de içerik çeşitliliği bakımından gelişme gösterdiğini kanıtlamaktadır. Literatürün ağırlıklı olarak dijitalleşme, öğrenci merkezli öğretim, yeterlilik temelli eğitim ve disiplinler arası yapılar etrafında şekillendiği anlaşılmaktadır.

Bu sonuçlar doğrultusunda alandaki çalışmaların gelişimini desteklemek amacıyla çeşitli öneriler sunulabilir. Öncelikle, Türkiye'deki turizm akademisyenlerinin çalışmalarını uluslararası veri tabanlarında daha fazla yayımlayarak ülkenin akademik görünürlüğünü artırmaları önem taşımaktadır. Bununla birlikte, turist rehberliği programlarında dijital teknolojilerin ve özellikle sanal gerçeklik temelli uygulamaların müfredata entegre edilmesi, mesleki yeterliliklerin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Eğitim fakülteleri, bilgisayar mühendisliği, iletişim ve psikoloji gibi disiplinlerle kurulacak iş birlikleri ise rehberlik eğitime çok yönlü bir yaklaşım kazandırarak pedagojik, teknolojik ve psikolojik boyutların bütünleştirilmesine imkân tanıyacaktır. Ayrıca kadın, genç ve yetişkin gibi farklı öğrenci profillerinin ihtiyaçlarına duyarlı, esnek ve kapsayıcı öğretim stratejilerinin geliştirilmesi eğitimin niteliğini artıracaktır. Son olarak, mezunların istihdam sürecini desteklemek ve sektörel beklentilere uygun rehberler yetiştirmek amacıyla turizm sektörü temsilcileri ile üniversiteler arasında kurumsal iş birliklerinin güçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu önerilerin, turist rehberliği eğitiminin kalitesini artırmakla kalmayacağı, aynı zamanda sektörün sürdürülebilirliği, turist deneyiminin niteliği ve destinasyonların rekabet gücü açısından da uzun vadeli faydalar sağlayacağı düşünülmektedir.

Scopus veri tabanında bulunan turist rehberliği öğrencilerine yönelik bilimsel yayınların bibliyometrik analizinin yapıldığı bu çalışma, benzer alanlarda yapılacak çalışmalara katkı sunmayı amaçlamıştır. Analizler kapsamında oluşturulan tematik harita sonuçları, 'decision making' ve

'human-computer interaction' gibi henüz merkezileşmemiş araştırma alanlarının rehberlik eğitimi bağlamında yeniden ele alınması gerektiğini göstermektedir. Ayrıca VR tabanlı simülasyonların eğitime etkisi, dijital rehberlik uygulamalarının öğrenci yeterliliklerine katkısı ve farklı öğrenci profillerinin karşılaştırmalı analizleri gelecekteki çalışmalar için önemli boşluklar oluşturmaktadır. Bu çalışma sonrasında yapılacak çalışmalarda Türkiye özelinde ULAKBİM TR dizinde aynı örneklem grubuna yönelik akademik çalışmaların bibliyometrik analizi yapılabileceği gibi, yapılan lisansüstü tez çalışmalarının da analizinin yapılması literatüre katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Airey, D. (2005). Growth and development. In D. Airey & J. Tribe (Eds.), *An international handbook of tourism education*, (pp. 13–24). Oxford: Elsevier.
- Airey, D., Dredge, D., & Gross, M. (2015). Tourism, hospitality and events education in an age of change. In D. Dredge, D. Airey, & M. Gross (Eds.), *The Routledge handbook of tourism and hospitality education* (pp. 3–14). London: Routledge.
- Alryalat, S. A. S., Malkawi, L. W., & Momani, S. M. (2019). Comparing bibliometric analysis using PubMed, Scopus, and Web of Science databases. *Journal of Visualized Experiments*, (152), e58494. doi:10.3791/58494
- Aria, M., & Cuccurullo, C. (2017). bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics*, 11(4), 959–975. doi:10.1016/j.joi.2017.08.007
- Avcıkurt, C. (2001). Avrupa Birliği uyum sürecinde Türk turizminin öncelikleri. In 1. *Ulusal Türkiye Turizmi Sempozyumu Bildirileri* (pp. 44–61). İzmir: Türkiye Turizmini Araştırma Enstitüsü.
- Aymankuy, Y., & Aymankuy, S. (2002). Önlisans ve lisans düzeyindeki turizm eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının bulundukları yerlerin analizi ve turizm eğitimi için bir model. In *Turizm Eğitim Konferansı-Workshop Bildirileri* (pp. 29–41). Ankara.
- Bahar, O., & Kozak, M. (2005). *Küreselleşme sürecinde uluslararası turizm ve rekabet edebilirlik*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Bhatia, A. K. (2002). *Tourism development: Principles, practices*. New Delhi: Sterling Publishers Pvt. Ltd.
- Bueno, B. (2023). Licensed tour guide in Italy. Retrieved from <https://barbarabueno.com/licensed-tour-guide-in-italy/>
- Burnham, J. F. (2006). Scopus database: A review. *Biomedical Digital Libraries*, 3(1), 1. doi:10.1186/1742-5581-3-1
- Büyükkıdık, S. (2022). A bibliometric analysis: A tutorial for the bibliometrix package in R using IRT literature. *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology*, 13(3), 164–193. doi:10.21031/epod.1030394
- Chang, K.-C. (2014). Examining the effect of tour guide performance, tourist trust, tourist satisfaction, and flow experience on tourists' shopping behaviour. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 19(2), 219–247. doi:10.1080/10941.665.2012.739189
- Connexion France. (2023). Must I take a course to become a tour guide in France? Retrieved from <https://www.connexionfrance.com/>
- Costa, A. P., Moresi, E. D., Pinho, I., & Halaweh, M. (2023, December). Integrating bibliometrics and qualitative content analysis for conducting a literature review. In *2023 24th International Arab Conference on Information Technology (ACIT)* (pp. 1–8). IEEE. doi:10.1109/ACIT60558.2023.104.93520

- El-Sharkawy, O. K. (2007). Knowledge and skills for tourist guides: Evidence from Egypt. *Tourismos: An International Multidisciplinary Journal of Tourism*, 2(2), 77–94.
- Ertürk, M. (2023). Cumhuriyet döneminde turizm eğitimi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 2023(Special Issue), 700–737. doi:10.21547/jss.1234567
- Eşidir, O. V., Bak, G., & Karadağ, B. (2025, April). Scopus veri tabanında stratejik iletişim konulu akademik araştırmaların bibliyometrik analizi. In E. Karabacak & G. Golkarian (Eds.), *Proceedings of the 1st International Cyprus Scientific Research Congress* (pp. 547–559). EuroAsiaCongress.
- FEG Tourist Guides. (2023). Guide training in Spain. Retrieved from <https://www.feg-touristguides.com/>
- Galí, N., & Camprubí, R. (2020). Guiding: A comprehensive literature review. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 20(4), 317–334. doi:10.1080/15022.250.2020.1787836
- Goeldner, C., & Ritchie, B. (2006). *Tourism: Principles, practices, philosophies*. New Jersey, NJ: John Wiley & Sons.
- Greener, S. (2022). Evaluating literature with bibliometrics. *Interactive Learning Environments*, 30(7), 1168–1169. doi:10.1080/10494.820.2022.2043630
- Hacıoğlu, N., Kaşlı, M., Şahin, S., & Tetik, N. (2008). *Türkiye’de turizm eğitimi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Indeed. (2023). How to become a tourist guide. Retrieved from <https://www.indeed.com/career-advice/finding-a-job/how-to-become-tourist-guide>
- Mustafa, H. A., Ahmed, M., & Rashid, S. (2022). The role of tour guides in developing the tourism sector: From managers’ perspectives in Erbil. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/358487666_The_Role_of_Tour_Guides_in_Developing_Tourism_Sector_From_Managers_Perspectives_of_Travel_and_Tourism_Companies_Operating_in_Erbil
- Nejmeddin, A. I. (2020). Importance of tour guides in increasing the number of tourists at a tourist destination. *Polytechnic Journal of Humanities and Social Sciences*, 1(1), 18–23. doi:10.25156/ptjhss.v1n1y2020.pp18-23
- Pereira, A. M. (2015). Tour guides and destination image: Evidence from Portugal. *Journal of Tourism and Hospitality Management*, 3(7–8), 129–150.
- Tătar, C. F., Herman, G. V., & Gozner, M. (2018). Tourist guides’ contribution to sustainability in Romania. *GeoJournal of Tourism and Geosites*, 21(1), 282–287. doi:10.30892/gtg.21122-304
- Türkiye Cumhuriyeti Resmî Gazete. (2012, Haziran 22). 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu. *Resmî Gazete* (Sayı: 28331).
- Türkiye Cumhuriyeti Resmî Gazete. (2023, Nisan 12). 6326 sayılı Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. *Resmî Gazete* (Sayı: 32161).
- United Nations World Tourism Organization (UNWTO). (2022). *Tourism education guidelines* (pp. 2–6). Madrid: UNWTO.
- Ünlüönen, K. (2000). Turizm işletmeciliği öğretmenlik programlarının öğrenci beklentileri ve algılamaları açısından değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (3), 218–238.
- Ünlüönen, K., & Boylu, Y. (2009). Türkiye’deki örgün turizm eğitimine ilişkin rakamsal gelişmelerin değerlendirilmesi. In *10. Ulusal Turizm Kongresi Bildirileri*. Mersin.
- World Federation of Tourist Guide Associations (WFTGA). (2024). *WFTGA training brochure 2024*. Vienna: WFTGA.
- Zhu, F., & Zhang, X. (2010). Impact of online consumer reviews on sales: The moderating role of product and consumer characteristics. *Journal of Marketing*, 74(2), 133–148. doi:10.1509/jm.74.2.133

- Aikenhead, G. S. (1997). Toward a First Nations cross-cultural science and technology curriculum. *Science Education*, 81(2), 217–238. doi:10.1002/(SICI)1098-237X(199703)81:2<217::AID-SCE6>3.0.CO;2-I
- Mpofu, E., & Chen, S. X. (2022). Culture and learning in global contexts. *Current Opinion in Psychology*, 45, 101295. doi:10.1016/j.copsyc.2021.12.002
- Xie, Y. (2021). The impact of virtual reality on education: A bibliometric analysis. *Education and Information Technologies*, 26, 4061–4083. doi:10.1007/s10639.021.10496-2
- World Travel & Tourism Council (WTTC). (2024). *Economic impact report 2024*. London: WTTC. Retrieved from <https://wttc.org/research/economic-impact>
- United Nations World Tourism Organization (UNWTO). (2024). *World tourism barometer: 2024 highlights*. Madrid: UNWTO. Retrieved from <https://www.unwto.org/>

“A BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF SCIENTIFIC PUBLICATIONS ON TOURIST GUIDING STUDENTS: AN EVALUATION BASED ON THE SCOPUS DATABASE (1976–2025)”

Emine BALCI** 

The primary purpose of this study is to conduct a comprehensive bibliometric analysis of scientific publications focusing on tourist guiding students, covering the period between 1976 and 2025, based on the Scopus database. While tourism education has been an essential research area for decades, the specific focus on tourist guiding students remains relatively underexplored in the academic literature. This gap necessitates a systematic and data-driven evaluation of existing studies to reveal the evolution of research in this field, identify the leading authors, journals, institutions, and countries, and explore thematic trends over time. By addressing these aspects, the study aims to answer the following research questions: (1) What are the publication and citation trends in studies on tourist guiding students? (2) Which countries, institutions, and authors contribute most to this research domain? (3) What are the dominant themes, keywords, and methodological patterns in the literature? The findings are expected to provide valuable insights into the academic development of tourist guiding as a profession and its role in tourism education.

This study adopts a bibliometric research design with a descriptive and exploratory orientation, aiming to map the scientific landscape of publications related to tourist guiding students. Bibliometric analysis is considered one of the most effective quantitative techniques for systematically evaluating scientific production, allowing for the identification of publication trends, citation patterns, and the intellectual structure of a research field. The study relies on the Scopus database, one of the most comprehensive international indexing platforms, due to its wide coverage, reliability, and advanced citation tracking system. The data set was compiled by searching relevant keywords such as “tourist guiding students,” “tour guide education,” “tourism education,” and related terms within the title, abstract, and

* Ankara Hacı Bayram Veli University, Tourism Guidance Department, emine.balci@hbv.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-3387-3011

keywords of indexed publications. The search covered the time span from 1976, marking the early traces of academic attention to tourist guiding, through 2025, thereby providing a longitudinal perspective. A total of publications meeting the inclusion criteria were exported from Scopus in BibTeX format and analyzed through the open-source R package Bibliometrix and its user-friendly interface Biblioshiny. These tools facilitated a wide range of bibliometric techniques, including performance analysis (publication and citation counts, author productivity, journal impact) and science mapping (co-authorship networks, keyword co-occurrence, co-citation analysis, and thematic mapping). The analysis enabled the identification of prolific authors, influential journals, contributing institutions, and leading countries. Furthermore, visualization techniques such as annual publication trends, keyword clouds, and thematic maps were employed to highlight the intellectual evolution of the field. By integrating both quantitative indicators and visual mapping, the methodology not only captures the productivity and impact of publications but also uncovers the conceptual structure and thematic progression of the research domain. This design ensures a holistic understanding of the literature on tourist guiding students, providing a robust empirical foundation for drawing meaningful conclusions and implications.

The bibliometric analysis revealed significant patterns regarding the evolution and scope of research on tourist guiding students between 1976 and 2025. The annual distribution of publications indicates a relatively slow emergence of the topic until the early 2000s, followed by a gradual increase in scholarly attention after 2010, and a more notable growth in the last decade. This trend demonstrates that issues related to tourist guiding education and student perspectives have increasingly gained recognition within the broader field of tourism studies. Citation analysis showed that a limited number of studies have achieved high visibility, suggesting that while the field is developing, it remains in an early stage of academic consolidation. Highly cited works were predominantly conceptual or policy-oriented papers, focusing on the professional role of tour guides, educational requirements, and the socio-cultural implications of guiding practices. In contrast, empirical studies specifically addressing tourist guiding students were relatively scarce, pointing to a research gap that requires further exploration. In terms of geographical distribution, the majority of publications originated from Europe, particularly countries with a long-standing tradition in tourism education such as Spain, Italy, and the United Kingdom. Contributions from Asia, including Turkey and China, have also grown significantly in recent years, reflecting the expanding academic interest in professional tourism training. Institutional analysis revealed that universities with dedicated tourism faculties or departments were the leading contributors, highlighting the role of higher education in shaping research agendas on guiding. Keyword co-occurrence analysis identified recurring themes such as “tour guide,” “tourism education,” “skills,” “professional development,” and “students.” More recent studies incorporated topics such as “sustainability,” “digital technologies,” and “cultural heritage,” indicating a diversification of research orientations. Thematic mapping further demonstrated a transition from general discussions on guiding as a profession to more nuanced analyses addressing students’ educational experiences, competencies, and employability.

Overall, the findings provide a comprehensive overview of how the literature on tourist guiding students has evolved, underscoring both its growing importance and its current limitations in terms of volume and scope.

Despite its comprehensive scope, this study is subject to several limitations that should be acknowledged when interpreting the results. First, the data were exclusively derived from the Scopus database. Although Scopus is one of the most extensive and reliable sources of indexed publications, it does not cover all academic outputs, especially those published in local journals, conference proceedings, or non-indexed outlets. As a result, some relevant contributions may have been excluded. Second, the analysis relied on keyword-based searches, which might have overlooked studies that addressed tourist guiding students indirectly or employed different terminology. Third, bibliometric methods are primarily quantitative and, therefore, do not fully capture the qualitative depth, contextual nuances, or theoretical contributions of individual studies. Lastly, the dynamic nature of the field means that new publications emerging after the data collection period may further influence the identified trends. These limitations point to the need for complementary qualitative reviews and mixed-method approaches in future research.

The findings of this bibliometric study carry several important implications for theory, practice, and society. From a theoretical perspective, the results contribute to the consolidation of tourist guiding as a distinct subfield within tourism studies. By systematically mapping the evolution of publications, the study provides a clearer understanding of how research on tourist guiding students intersects with broader discussions in tourism education, professional development, and service quality. This helps scholars to identify theoretical gaps, such as the limited integration of guiding research into debates on sustainability, digitalization, and cross-cultural competence, thereby opening new avenues for conceptual advancement. From a practical standpoint, the study offers valuable insights for curriculum developers, educators, and policymakers in higher education. The analysis highlights the skills and competencies most frequently associated with tourist guiding students, such as communication, cultural interpretation, and technological literacy. Understanding these trends can inform the design of training programs that are better aligned with the evolving demands of the tourism industry. Moreover, identifying the countries and institutions most active in this research area enables benchmarking and the development of international collaborations that may enhance the quality and relevance of educational practices in tour guiding. On a social level, the study underscores the significance of tourist guiding as a profession that not only contributes to visitor satisfaction but also plays a crucial role in cultural preservation and heritage interpretation. By examining how students are prepared for this profession, the research highlights the societal value of investing in their education. In contexts where tourism is a major driver of economic development, improving the training and professionalization of tour guides can generate broader social benefits, such as sustainable community development, intercultural understanding, and the promotion of responsible tourism practices.

This study represents one of the first comprehensive attempts to systematically examine the body of literature on tourist guiding students through a bibliometric lens. While tourism education has been widely researched, the specific focus on the education, experiences, and competencies of tourist guiding students has remained relatively underexplored. By covering nearly five decades of publications indexed in Scopus, this research provides a longitudinal perspective that traces the academic evolution of the field from its early conceptual discussions to its more recent empirical and thematic developments. The originality of the study lies in its dual contribution: on the one hand, it quantitatively maps publication and citation patterns, identifying influential authors, journals, and institutions; on the other hand, it uncovers the thematic dynamics that shape the discourse on tourist guiding students. The integration of performance indicators with science mapping techniques, such as co-authorship networks and thematic clustering, adds methodological rigor and novelty. From a value perspective, the study serves as a reference point for both scholars and practitioners. For researchers, it offers a structured overview of existing knowledge and highlights critical research gaps that require further exploration. For educators and policymakers, it provides evidence-based insights into how guiding education has been conceptualized and operationalized globally, thereby supporting the development of more responsive and future-oriented curricula. Ultimately, the study advances the academic recognition of tourist guiding as a vital component of tourism education and professional practice.